

pyhä marttyyri Fanourios

27.8.

Pyhä suurmarttyyri Fanourios on varhaisen kirkon marttyyri. Hänen kunnioituksensa oli unohtunut, kunnes 1300-luvulla hänen ikoninsa löytyi vaurioittumattomana Rhodoksella, vanhan kirkon raunioista. Elämänkertaikonista voitiin saada jotakin tietoja hänen elämästään, vaikka hagiografiaa ei ollutkaan säilynyt.

Pyhän Fanourioksen nimi tarkoittaa paljastamista. Pian sen jälkeen, kun ikoni oli paljastunut raunioista, alkoi sen kautta tapahtua ihmeitä: ihmiset löysivät kadonneita asioitaan käännyttyään pyhän Fanourioksen puoleen. Pyhää Fanourioksta alettiinkin pitää asioiden löytämiseen erikoistuneena pyhänä.

Pyhä marttyyri Fanurios - Suomen ortodoksinen kirkko

Suurmarttyyri Fanurios – Ortodoksi.net

Fanourios Uudestaan Ilmestynyt – Ortodoksi.net

Kuva: MICHALIS PAPANIKOLAOU/ EUROKINISSI

Pyhä Fanourios kuvataan usein pitelemässä kädessään kynttilää. Tämä kuvaa hänen rooliaan asioiden valaisijana ja paljastajana.

Pyhän Fanourioksen votiivikakku

Perimätieto kertoo, että pyhän Fanourioksen äiti oli sydämetön ja julma köyhiä kohtaan ja pyhä Fanourios rukoili kiihkeästi äitinsä sielun pelastusta. Ennen kuolemaansa hän pyysi, että kaikki hänen puoleensa kääntyvät muistaisivat rukouksissaan hänen äitiään ja tarjoaisivat uhrinsa tämän sielun pelastukseksi.

Pyhän Fanourioksen kunnioituksen elvyttyä uskovat alkoivat leipoa pyhän Fanourioksen kunniaksi erityistä votiivikakkua, fanouropitaa. Kakku leivottiin joko rukoillessa jonkin asian löytymistä, tai kiitokseksi sen löytyessä – tai molempia. Pyhän Fanourioksen toiveesta kakku jaettiin köyhille, pyhän Fanourioksen äidin nimissä ja tämän sielun pelastukseksi.

Fanouropitaa leivotaan ympäri vuoden, mutta erityisesti pyhän Fanourioksen muistopäivänä, jolloin uskovat tuovat kakkuja kirkkoon siunattavaksi.

Almut, uhrilahjat ja votiivit kuuluvat ortodoksiseen pyhien ja vainajien muistamisen perinteeseen. Lahjoja annetaan pyhien kunniaksi ja vainajien sielujen pelastukseksi.

Yhteinen ateria on aina ollut tapa vaalia yhteyttä, paitsi elävien, myös edesmenneiden kanssa. Niinpä ruoka on hyvin tavallinen uhrilahja. Makeus kuvaa Jumalan valtakunnan suloisuutta ja siksi uhrilahjaksi tarjotaan tyypillisesti makeaa kolivaa, pullaa tai kakkua, ja tänä päivänä myös erilaisia makeisia.

Fanouropitaa siunattaessa rukoillaan:

(- -) siunaa tämä leipä, jonka palvelijasi on valmistanut ja tuo nyt sinulle kiitokseksi ja ylistykseksi ihmeidentekijämarttyyri Fanurioksen välityksellä, nauttien sitä myös hurskaiden poisnukkuneiden muistoksi, jotka saata lepoon sinun valtakunnassasi.

Pyhään Fanourioksen kakkuun eli fanouropitaan tulee, reseptistä riippuen, joko seitsemän, yhdeksän tai yksitoista ainesosaa. Se jaetaan yhtä moneen osaan, kuin ainesosiakin on. Jos kyseessä on oikein iso kakku, se jaetaan 40 osaan.

Perinteisesti kakku on jaettu köyhille, mutta riittää, kun sen jakaa lähimmäistensä kanssa vieraanvaraisuuden hengessä.

Superhelppo fanouropita:

1 appelsiini (mehu + kuori raastettuna)
1 muumimukillinen oliiviöljyä
1 muumimukillinen sokeria
-> Sekoita keskenään.

3 muumimukillista vehnäjauhoja
1 tl neilikkaa
2 tl kanelia
1 tl leivinjauhetta
-> Sekoita keskenään ja yhdistä edellisiin.

Jos teet yhdeksän ainesosan kakun, lisää rusinoita ja hienonnettuja saksanpähkinöitä.

Siunaa ristinmerkillä.
Paista 175 asteessa noin 45 min.
Jäähdytä ja jaa seitsemään (tai yhdeksään) osaan.
Nauti pyhän Fanourioksen äidin pelastukseksi.

Fanouropita koristellaan usein tomusokerilla ja appelsiinilla. Sen voi myös asettaa tarjolle ristin muotoisesti.

Kuva: Wikimedia Commons/ George E. Koronaios

Miksi on tärkeää, että fanouropita on paastokakku?

Kirkkovuoden ruokaperinne on uskollinen kirkon paasto- ja juhlaperinteelle. Vaikka p. Fanourioksen muistopäivä ei ole paaston aikana, se saattaa kuitenkin sattua keskiviikolle tai perjantaille. Lisäksi kakkua leivotaan ympäri vuoden, myös paastoaikoina.

Samasta syystä koliva on paastoruoka: sitä valmistetaan ympäri vuoden. Jollei ole paasto, siihen voidaan lisätä suklaata, kananmunaa tms.

Edelleen samasta syystä esim. Vasilopita *ei* ole paastokakku: pyhä Basileioksen päivä (1.1.) on aina paastottomaan aikaan.

Mikään kirkkovuoden perinteissä ei ole sattumanvaraista, eivät edes kakut. Eivätkä varsinkaan ne!

Votiivi

Votiivi on uhrilahja. Votiivi-sanaa käytetään yleisemmin läntisessä perinteessä. Se tulee latinan kielen sanasta votivus, mikä tarkoittaa lupausta.

Votiivi – Ortodoksi.net

> *Tehkää lupauksia ja täyttäkää ne Herralle, Jumalallenne*. (Ps. 76:12)

Kuva: Pixabay/ Trek_Jason

Roomalaiskatolisissa kirkoissa kynttilöitä kutsutaan usein votiivikynttilöiksi. Maksaessaan pienen maksun ja sytyttäessään kynttilän ikonin tai patsaat eteen, uskova kantaa uhrilahjan Jumalalle ja Hänen pyhilleen. Votiivilahjan yhteydessä Jumalalle kannetaan usein anomus tai kiitos.

Mikä on lahja?

Kristityt ovat aina rukoilleet aineessa ja hengessä. Jumalalle esitetty ylistys, pyyntö tai kiitos on ajatuksen ja sydämen rukousta, johon sisältyy yhtä lailla ruumiillinen ja aineellinen ulottuvuus. Paasto, almut ja votiivilahjat ovat meidän tapamme pyhittää luotua maailmaa ja kantaa se lahjana Jumalalle, jolta saamme kaiken hyvän.

Lahjan käsite on teologisesti haastava, sillä lahjan antamiseen ja saamiseen liittyy vastavuoroisuus, mikä ihmiskulttuurissa ymmärretään helposti vaihtokauppana. Tästä syystä protestantit ovatkin syyttäneet ortodokseja ja roomalaiskatolisia siitä, että nämä pyrkivät ostamaan Jumalan suosiota lahjomalla.

Jumalan, Jumalansynnyttäjän ja pyhien kanssa ei kuitenkaan voi tehdä kauppaa. He eivät tarvitse meiltä mitään, eivätkä pyydä meiltä muuta, kuin uskollisuutta ja rakkautta. Uhrilahja tai votiivi on juuri tätä: se on rakkauden ja kiitollisuuden aineellinen osoitus.

Kiitollisuus itsessään ilmaisee vastavuoroisuutta, sillä kiitollisuus syntyy saamisen kohteena olemisen kokemuksesta. Meidän rakkautemmekin syntyy siitä, että meitä rakastetaan.

> *Me rakastamme, koska Jumala on ensin rakastanut meitä*. (1. Joh. 4:19)

Ihminen on eukaristinen olento – eukaristia tarkoittaa kiitosuhria. Meidät on luotu vastavuoroiseen, rakkauteen perustuvaan liittoon Jumalan kanssa. On täysin luonnollista, että ruumiillisina olentoina, jotka elävät aineellisessa maailmassa, osoitamme kiitollisuuttamme ja rakkauttamme ruumiillisesti ja aineellisesti. Tämä ei tee kiitollisuudesta vilpillistä, se tekee siitä inhimillistä. Kantamalla votiivilahjoja Jumalalle ja Hänen pyhilleen, toteutamme luotua olemustamme ja ilmaisemme ihmisyyttämme. Lahjan jakaminen toisten kanssa syventää vastavuoroisuutta edelleen, sillä Jumalan lahjat on aina tarkoitettu jaettavaksi.

Lampukkakin voi olla votiivilahja.

Moninaiset votiivilahjat

Votiililahjoja on hyvin moninaisia. Slaavilaisessa perinteessä on usein lahjoitettu koru tai rahaa. Ikoni, riisa tai kiota voi olla votiivilahja, samoin käspaikka tai muu kirkon kaunistus. Katolisissa kirkoissa saattaa nähdä kirkon penkeissä laattoja, joihin on kaiverrettu nimi. Tällöin on kyse kirkolle annetusta lahjoituksesta. Usein vainajan omaiset ovat tehneet lahjoituksen vainajan nimissä, toiveenaan, että tämän puolesta rukoiltaisiin.

Kreikassa erityisesti vähävaraisemmat lahjoittivat mehiläisvahasta muotoiltuja hahmoja, jotka kuvasivat anomuksen kohdetta tai rukousvastausta. Uskoville myös myydään erityisiä votiivilaattoja (tamata), joihin on painettu rukouksen aihe. Tamata-votiivilahjoja kiinnitetään ikoneihin.

Votiivilahjoja Kyproksella

Kuvat: Wikimedia Commons/ Testus (vas.) / Wolfgang Sauber (oik.)

Kaksi ihmeitätekevää Jumalanäidin ikoni, joihin on kiinnitetty votiivilahjoja.

Vasemmalla on ihmeitätekevä Kozelštšanin Jumalanäiti Uspenskin katedraalissa, Helsingissä. Uskovat ovat kiinnittäneet ikoniin kallisarvoisia koruja ja kaularistejä.

Kozelštšanin ihmeitätekevä Jumalansynnyttäjän ikoni — Helsingin ortodoksinen seurakunta

Kozelštšanin Jumalanäiti – Ortodoksi.net

Oikealla on Jumalanäidin ikoni Hanian katedraalissa, Kreetalla. Ikonin edessä roikkuu uskovien lahjoittamia tamata-votiiveja

Jumalan täyteydestä olemme kaikki saaneet armoa armon lisäksi (Joh. 1:16). Tähän ei ole olemassa sellaista vastalahjaa, jolla olisi vaihtoarvoa.

Meillä ihmisillä on täysin luonnollinen halu osoittaa kiitollisuutta ja rakkautta myös nonverbaalisesti. Ruualla hemmottelu on monille mitä luontevin tapa osoittaa rakkautta. Miksi rajoittaisimme Jumalalla ja hänen pyhilleen osoittamamme rakkauden pelkästään sanoihin, kun meille on annettu paljon muitakin keinoja?

Vihkosen laati Maura Ihatsu.
Sivujen 7 ja 8 kuva: Ortoboxi
Kreditoimattomat kuvat: Maura Ihatsu